

De Zorro-kostuums kunnen nog niet weg

Door Peter van der Heiden. zaterdag 29 april 2006 | 08:07 | Laatst bijgewerkt op: zaterdag 07 februari 2009 | 00:43

Om ouderverlies na scheiding te voorkomen zijn verdergaande maatregelen nodig dan het verwaterde voorstel - Luchtenveld bracht en het voorstel - Donner brengt.

Zomer 2004 leek er reden voor optimisme voor vaders en kinderen met een moeizame omgangsregeling. VVD-Kamerlid Luchtenveld kwam met een initiatiefvoorstel om de ongelijkheid waarmee vaders en moeders in het familierecht worden behandeld aan te pakken. Voortaan zou er na echtscheiding sprake zijn van 'voortgezet ouderschap'. Co-ouderschap moest de norm worden, waarvan alleen kon worden afgeweken als beide ouders daarmee akkoord gingen. Alleen op die manier kon het recht op opvoeding en verzorging, een recht dat inherent is aan het ouderschap, worden verzilverd. Op niet-uitvoering van de regeling zouden forse sancties worden gezet, die ook snel toegepast moesten kunnen worden. Luchtenveld wilde ook een minimale omgangsregeling (één weekend per veertien dagen) in de wet opnemen. Daarnaast moest er laagdrempelige toegang tot de rechter komen bij geschillen tussen de ouders.

Gedurende de parlementaire voorbereiding van het voorstel verwaterde het steeds meer. Voortgezet ouderschap bleef de norm, maar de inhoud verdween in de zoektocht naar voldoende steun. Co-ouderschap is niet meer in het voorstel te vinden, de minimale omgangsregeling is verdwenen en het sanctiepallet is net zo mager als in de bestaande wetgeving. Daarmee was de angel uit het wetsontwerp gehaald en konden kwaadwillende ouders, over het algemeen de moeders, gewoon hun gang blijven gaan. Waar Wim Orbons in De Gelderlander van 20 juni schreef dat het voorstel-Luchtenveld een eind zou maken aan het ouderverlies dat jaarlijks duizenden scheidingskinderen treft, zou er in de praktijk weinig veranderen.

Terecht meent Orbons dat het arrest van de Hoge Raad, waarin een omgangsregeling geweigerd kan worden wanneer een kind 'klem of verloren' dreigt te raken tussen de ouders, gemakkelijk misbruikt kan worden. Orbons ziet echter over het hoofd dat in het uiteindelijke wetsvoorstel-Luchtenveld dezelfde formulering is opgenomen. Dus, ook al zouden rechters dat voorstel naar 'letter en geest' hebben gevolgd, dan was nog precies dezelfde uitkomst mogelijk. Ouderverlies voor een kind omdat de verzorgende ouder omgang weigert, gelegitimeerd door het arrest van de Hoge Raad en zonder echte sanctie. Waar Luchtenveld probeerde een revolutie in omgangsland te ontketenen, bleef er weinig anders over dan window dressing.

In de afgelopen twee jaar zijn het ontwerp-Donner en het voorstel-Luchtenveld flink naar elkaar toegegroeid. Ook Donners' voorstel spreekt van 'voortgezet ouderschap', maar het is dezelfde dode letter als in het gedevalueerde initiatiefontwerp. Het grote verschil tussen beide ligt niet op het terrein van het omgangsrecht, maar op dat van het echtscheidingsrecht. Waar Luchtenveld een scheiding zonder tussenkomst van de rechter wilde introduceren, is Donner daartegen. Aangezien dat nou net – met de laagdrempelige gang naar de rechter bij conflicten – het kardinale punt was in de verwerping door de Senaat, maakt het voorstel-Donner een goede kans. Daarmee levert de verwerping van het voorstel-Luchtenveld alleen maar wat tijdverlies op.

Waar in een aantal omringende landen het omgangsrecht wél is geregeld volgens het oorspronkelijke voorstel van Luchtenveld, durft de Nederlandse politiek de macht van de moeder blijkbaar niet te breken. In België en Frankrijk valt het niet-uitvoeren van een omgangsregeling onder het strafrecht, en staat er zelfs gevangenisstraf op. In Nederland moet je eerst maar eens een omgangsregeling zien te krijgen; een querulante moeder kan immers gemakkelijk zelf een situatie creëren waarin de kinderen 'klem of verloren' dreigen te raken. Afdwingen van de uitvoering van een omgangsregeling is vrijwel onmogelijk. De familierechter – dus niet de strafrechter! – legt de weinige sanctiemogelijkheden niet snel op omdat al snel 'het belang van het kind' in de knel komt. Een dwangsom is het hoogst haalbare – maar wat als de moeder die gewoon betaalt?

De Zorro-kostuums kunnen dus nog niet opgeborgen. Om ouderverlies na echtscheiding te voorkomen zijn veel verdergaande maatregelen nodig dan het uiteindelijke voorstel van Luchtenveld bracht en het ontwerp-Donner zal brengen. De ongelijke machtsverhouding na een scheiding zal doorbroken moeten worden, waarbij het besef dat een kind recht heeft op frequente en langdurige omgang met beide ouders centraal moet staan. Dát is het enige objectieve belang van het kind. De mythe van de verzorgende moeder en de vader die op zondag het vlees snijdt, moet doorgeprikt worden.

Peter van der Heiden is freelance journalist en gescheiden vader.